

Hoe krijg je burgers actief bij het vergroenen van een gemeente?

‘4 x 1000 bomen’: succesvol burgerinitiatief voor vergroening

Het burgerinitiatief ‘4 x 1000’ plant deze winter in totaal ruim vierduizend bomen in alle kernen van de voormalige gemeente Haaren en de vier gemeentes Vught, Oisterwijk, Tilburg en Boxtel. Dat doen ze bij particulieren, buurtgenootschappen, terreinbeheerders en in het openbaar (buiten) gebied. Vrijwilliger en inwoner Jef Bogers vertelt over zijn ervaringen met het burgerinitiatief en geeft antwoord op de vraag hoe je burgers activeert bij gemeentelijke vergroening.

Auteur: Karlijn Raats

4 min. leestijd

Jef Bogers is als vrijwilliger en inwoner van Oisterwijk volop betrokken bij het initiatief. Hiermee willen de burgers bijdragen aan een groenere gemeente, met meer CO2-vastlegging, klimaatbuffering, biodiversiteit en een aangenamere leefomgeving. Bogers is eerder door dit vakblad geïnterviewd. Als unitmanager van de groenafdeling van Weener XL, het leer-ontwikkelbedrijf van de gemeente 's-Hertogenbosch, stuurt hij honderden collega's aan. Daarnaast is hij als vrijwilliger actief bij verschillende natuurorganisaties. Zo geeft hij voor het burgerinitiatief '4 x 1000 bomen' beplantingsadviezen aan belangstellenden die bomen willen aanplanten.

Activeren

Activeren begint in de meeste gevallen met enthousiasmeren. Daaraan ontbreekt het in elk geval niet bij de initiatiefnemers, John en Tiny Vermeer van Vermeer Duurzame Diensten. Zij zijn lid van de werkgroep HOT (Huis en Omgeving in Transitie, voorheen DEH, Duurzame Energiecoöperatie Haaren). In een filmpje op Facebook roept John Vermeer alle burgers die één of meerdere bomen in hun tuin willen planten op om zich te melden.

Draagvlak

Met veel enthousiasme blijken vrijwilligers en burgers best op de been te brengen. De volgende stap is een plan maken. Aangezien boombeheer een vak op zich is, is het volgens Bogers raadzaam om bij ieder initiatief met burgers te zorgen dat er draagvlak is bij de gemeente en om ook professionals bereid te vinden om mee te doen.

Bogers: 'De gemeente Haaren bestond tot eind 2020 uit de kernen Helvoirt, Biezenmortel, Esch en Haaren. Na de gemeentelijke herindeling zijn deze dorpen bij buurgemeenten gevoegd. Haaren werd onderdeel van de gemeente Oisterwijk. Vermeer vond het een mooie gedachte om de opgesplitste dorpskernen in verbinding te laten blijven door middel van groene linten in het landschap.'

Nadat een spontane aanplantactie door vrijwilligers pas op de plaats moest maken omdat ze door de gemeente werden gewezen op kabels en leidingen in het bermtracé, ontstond bij Vermeer het idee van het burgerinitiatief '4 x 1000 bomen'. Vermeer vertelt dat het niet altijd eenvoudig is om als enthousiaste burger de omgeving te vergroenen, samen met de gemeente: 'Ondanks de medewerking lukte het ons in het begin niet om bomen in de openbare ruimte te planten. De eisen die de gemeente stelt, zijn vaak te streng voor lokale burgerinitiatieven. In mijn optiek zouden gemeenten het voorpootrecht positief kunnen ondersteunen en promoten. Dat gebeurt nu niet of nauwelijks, terwijl het wél noodzakelijk is om zoveel mogelijk bomen te planten.' Vermeer wist desondanks een werkgroep uit de vier dorpskernen bij elkaar te

krijgen met genoeg expertise om het initiatief aan te pakken. Een van de leden is een voormalige boomkweker, Rien Sterks uit Esch; hij is gespecialiseerd in kleinere maten en inheems bosplantsoen. Vanuit het Biodiversiteitsteam in Oisterwijk sloot onder andere Bogers zich aan als vrijwilliger; hij heeft een bosbouwachtergrond.

De werkgroep zocht meermaals zelf contact met de gemeente om draagvlak te creëren. Bogers: 'Er ligt een rolschaatsbaan in Helvoirt. Omwonenden gaven aan dat ze de locatie groener wilden zien. Maar groen moet onderhouden worden, dus hebben we het schetsontwerp en beplantingsadvies ook aan de gemeente voorgelegd.' Het beoogde groen moest langs de spoorlijn komen. De gemeente stelde zich coöperatief op en keek of de burgerinitiatieven konden worden opgenomen in de bestaande beplantings- en onderhoudsplannen. 'Samenwerken met de gemeente is een win-win situatie. De gemeente kan boodschappen aan burgers overbrengen via de burgerwerkgroep en burgerinitiatieven ondersteunen met haar kennis en middelen', aldus Bogers. Door middel van lobbyactiviteiten werd niet alleen draagvlak voor het initiatief gecreëerd bij de gemeenten

Vermeer stelde een werkgroep samen van experts uit de vier dorpskernen

Uiterst links Jef Bogers, rechts naast hem John Vermeer

Het leeuwendeel van het plantgoed werd door de deelnemers zelf betaald

van de vier dorpskernen, maar ook bij andere terreinbeherende organisaties, zoals het Brabants Landschap en Waterschap De Dommel.

Samenwerking burgerplatforms

Bogers ziet het inzetten van bestaande platformen als één van de belangrijkste manieren om een initiatief te laten slagen. 'Als je zo breed mogelijk burgers mobiliseert, vindt er een kruisbestuiving van kennis, ervaring en netwerken plaats. Op die manier ontstaat goodwill en krijg je aandacht voor de zaak. Dan weten mensen je ineens te vinden!'

Voorbeelden van partijen die bij '4 x 1000 bomen' betrokken zijn, zijn de lokale burgerplatforms Huis en Omgeving in Transitie (HOT), Duurzame Energie Coöperatie (DEC) Oisterwijk, Koploperstafel Duurzaamheid Oisterwijk, Natuur- en Milieugroep Vught en KANT Vught,

maar ook het landelijke platform MeerBomenNu. Dat laatste platform zorgt ervoor dat overcapaciteit van plantmateriaal wordt verdeeld onder geïnteresseerden. Frans Kapteijns, lid van de Koploperstafel en vrijwillig boswachter bij Natuurmonumenten, wordt met zijn expertise op het gebied van social media en communicatie ingezet om nog meer media-aandacht voor '4 x 1000 bomen' te genereren.

Oproep

Vervolgens deed de werkgroep een oproep aan burgers om zich aan te melden als ze grond beschikbaar hebben en een boom of bomen willen aanplanten om hun omgeving te vergroenen. De werkgroep helpt vervolgens met de soortensamenstelling, inkoopondersteuning en plantadvies. Bogers: 'Je kunt als burger niet zomaar bij een boomkweker binnenlopen en zeggen dat je vijf bomen nodig hebt. Ook het kiezen van de juiste fruitboom – een verrijking voor de biodiversiteit – is niet eenvoudig. Wij zorgen dat de bestellingen gecombineerd worden en dat er centraal wordt ingekocht, en ontzorgen daarmee zowel de burgers als de kwekers.' Er kwamen veel aanmeldingen binnen; ruim vijftig burgers zijn inmiddels aan de slag zijn gegaan met de aanplant van bomen en struiken.

Advies

Samen met Vermeer bezoekt Bogers de

locaties en maakt hij een ontwerpschets met de soortensamenstelling. Daarbij is inheems bosplantsoen het uitgangspunt. Door het sortiment te bundelen, helpt voormalig boomkweker Rien Sterks om de bestellingen compleet te maken. Er wordt besteld bij verschillende kwekerijen, onder meer in Zundert. Vervolgens wordt het plantmateriaal door vrijwilligers in Esch gesorteerd en opgebost per bestemming. Daarnaast stelde MeerBomenNu 840 bomen beschikbaar die gratis zijn opgehaald door geïnteresseerden. 'We hebben de mensen gevraagd om een vrijwillige bijdrage. Dat leverde zoveel op dat we een donatie konden doen aan MeerBomenNu.'

De populierenwerkgroep Liempde biedt populierenstaken aan en deelnemers kunnen gratis wilgenstaken bij Vermeer ophalen. Bogers: 'Voor uitzonderlijke aanvragen schakelen we de lokale boomkwekerij M. van den Oever in. Fruitbomen kopen we in bij Floris Bomen in Den Dungen. Bij de aanplant worden we geholpen door 25 actieve vrijwilligers.'

Het burgerinitiatief stelt zijn kennis ter beschikking en brengt vraag en aanbod bij elkaar, maar wil ervoor waken om op de stoel van een hovener of groenaannemer te gaan zitten. Met uitzondering van het gratis verstrekte plantgoed van MeerBomenNu, hebben de deelnemers het leeuwendeel van het plantgoed zelf betaald. Bogers vertelt: 'Eén zo'n bosplantsoenboompje kost gemiddeld een euro. Een wat grotere boom kost al snel 60 tot 80 euro. We denken niet vanuit een beperkt aanbod, maar vanuit de vraag: wat wil de klant? Daar zoeken we een geschikte boom bij, met een goed advies. Soms gaat het om één boom in de voortuin, soms om duizend stuks op een landgoed, maar we komen altijd langs en vieren elke boom die wordt geplant.'

Succes

Dankzij de uitgebreide samenwerking is '4 x 1000 bomen' als burgerinitiatief meer dan geslaagd: in februari staat de teller zelfs al bijna op 5500 bomen en struiken. Ongeveer de helft is inmiddels geplant; de andere helft wordt zo snel mogelijk na de huidige vorstperiode geleverd en krijgt een vaste plaats in afwachting van de lente.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!